

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Белікова Г. В., студ. гр. ПР-93,
Чепелюк А. Д., ст. викл. СумДУ

У сучасній німецькій мові існують різні способи лінгвістичної репрезентації якісних значень, що відображають культурно-історичні особливості мовного співтовариства, його комунікативно-прагматичні характеристики і менталітет. Емоційна лексика передає емоційний стан мовця, його ставлення до ситуації, об'єкта, і тільки після цього реалізується інформаційний складник.

Емоційний і оцінний компонент є об'єктивним відображенням взаємодії емоції та оцінки на рівні реальної дійсності. Ступінь прояву якісних ознак здійснюється через мисленнєве відокремлення будь-якої властивості від якісної цілісності. Підставою для оцінки можуть бути когнітивні, психологічні, морально-етичні, естетичні, правові та інші критерії. Емоційні компоненти, представлені у значенні різних груп слів, диференціюються за своїм змістовим наповненням, джерелом якого є різноманітні емоції людини.

Емоційна лексика сучасної німецької мови представлена такими категорійними типами: іменники-емотиви, прикметники-емотиви і дієслова-емотиви. Емотиви різної категорійної належності утворюють адекватні семантичні класи: 1) лексичні одиниці з емоційним компонентом у денотативній частині значення (*lieb, freundlich*); 2) лексеми, у конотативному значенні яких емоційний компонент сполучений з іншими компонентами: а) лексеми з експресивним компонентом (*ekelhaft, furchterregend*); б) лексеми з образним компонентом (*Schatz, Fuchs, Gans, Engel*) [1,183].

Оцінне значення виявляють прикметники і дієприкметники на позначення звучання узуального, okazіонального і перехідного прошарків. Засобами позначення приємних звуків тощо, є узуальні одиниці *melodiös* (мелодійний), *harmonisch* (гармонійний), *volltönend* (повнозвучний), *klangvoll* (повнозвучний), *wohllautend* (благозвучний) тощо. Приємність звучання властива їм експліцитно, що відображено у словникових дефініціях цих одиниць, напр., *klangvoll - einen vollen, reichen Klang haben*).

Негармонійність оточуючого середовища характеризують okazіональні одиниці *hässlich* (потворний), *barbarisch* (варварський, жорстокий) тощо, значення яких вказують на різний ступінь вияву неприємної ознаки, що засвідчують семи 'unangenehm' та 'stark unangenehm' в їхніх словникових тлумаченнях. При позначенні якісних характеристик прикметники і дієприкметники не тільки дають значення

приємного або неприємного враження, але й вказують на різний ступінь вияву відповідної ознаки. Конотація слова – комплексне утворення, яке потенційно містить емоційний, оцінний, експресивний, образний, стилістичний компонент. Залежно від парадигматико-синтагматичних властивостей мовного знака конотація може бути або інгерентною, або адгерентною; вона, як правило, вторинна відносно денотативної частини значення; конотативна частина лексичного значення більш динамічна порівняно з денотативною [2,75].

Метафора існує у мові як реальне семантичне явище та розглядається як універсальний інструмент у когнітивній діяльності людини, що осмислює дійсність. Метафоричне перенесення значення у фразеологізмах можна розподілити за наступними моделями: 1) Метафоричні моделі фразеологізмів на основі переосмислення онімних і апелювативних назв; нім. розм. Hans Hucklebein «бідолага, сіромаха» Hans im Glück «щасливчик, улюбленець долі». 2) Метафоричні моделі фразеологізмів на основі переосмислення сакральної назви: ein wahrer Engel, vom Teufel besessen sein, j-d hat den Teufel im Leibe usw. 3) Метафоричні моделі фразеологізмів на основі переосмислення назв тварин, напр. ein lustiger Vogel.

Таким чином, метафора – це один із засобів лінгвістичної репрезентації якісних значень, а також універсальний інструмент когнітивної діяльності людини для осмислення дійсності. Її особливістю є двоплановість, тобто нашарування переносного значення на пряме. Саме метафоричні моделі різних типів є показниками якісних характеристик у художньому дискурсі поряд з оцінними модальними словами та ад’єктивними словами.

1. Степанова М. Д. Словотворення в сучасній німецькій мові. Х.: Видавництво літератури на іноземних мовах, 2003. – С. 301-347
2. Riesel E. *Stilistik der deutschen Sprache*. М.: Verlag für fremdsprachige Literatur, 1999. – S. 111-116

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2013. — Ч.1. — С. 81-82.